

CAPTURA D'UN PELICÀ
(*PELECANUS ONOCROTALUS*, L.)
AL PLA DE LA SELVA:
PRIMERA DADA CONEGUDA
D'AQUEST OCELL
A CATALUNYA

Lluís Motjé i Costa

La presència de les dues espècies europees de pelicans, el comú i el cresp (*Pelecanus onocrotalus* i *Pelecanus crispus*) en terres de la Mediterrània occidental cal considerar-la, per les dades que hom disposa, d'excepcional, almenys des del segle XVIII, època de la que daten les primeres observacions científicament serioses dins del camp de l'ornitologia.

L'àrea actual de dispersió a Europa, nord d'Àfrica i Orient Pròxim d'ambdues espècies és molt similar. Les àrees de cria s'estenen principalment per les maresmes, llacs i rius propers als mars Caspi i Negre (deltes dels rius Volga, Dnieper i Danubi) i a alguns indrets de les costes mediterrànies de Turquia, arribant fins a Grècia, Albània i Iugoslàvia. Crien també a Meso-potàmia i al litoral del mar Roig. Les àrees d'hivernada es distribueixen entre les costes de Grècia-Turquia, Baix Nil i golf Pèrsic. Dins tota aquesta extensa regió és possible observar-hi pelicans en pas. Al respecte, diu Bernis:

«*Pelecanus crispus* aparece en el norte de Grecia a primeros de agosto, probablemente sobre todo a base de aves dispersadas a partir de las colonias del delta del Danubio, y por igual fecha se empiezan a ver Pelícanos Ceñudos en el Peloponeso, éstos seguramente movidos desde Albania. *P. onocrotalus* comienza a verse en Grecia algo más tarde. La migración posnupcial de ambas especies se acusa allí sobre todo en septiembre y algo todavía en octubre. Sin duda, parte de estos pelícanos del sudeste de Europa y Asia Anterior alcanzan en invierno el Bajo Nilo y mar Rojo, pero ambas especies invernan ya en los países Balcánicos. El paso primaveral se acusa en marzo y abril o algo más, y unos pocos pelícanos, probablemente inmaduros, permanecen en aguas griegas durante todo el verano».

Pel que fa estricta referència a la Península Ibèrica i Balears assenyala Bernis:

«Es bien posible que en tiempos antiguos –de los que no queda memoria– el Pelicano Vulgar anidase en Iberia. Hoy dia ningún pelicano visita espontáneamente nuestro país, y las rarísimas capturas conocidas de los últimos cien años sólo pueden calificarse de accidentes excepcionales».

Com anècdota curiosa podem dir que el pelicà fou considerat durant l'edat mitjana com a símbol d'amor paternal, puix existia la creença que per alimentar els polls s'obria el pit amb el bec i els oferia la seva pròpia sang: el segell de Bernat Metge representa, precisament, un exemplar de pelicà clavant-se el bec.

Per la nostra part, no ens ha estat possible recollir fins al moment cap dada concreta sobre la presència de *Pelecanus crispus* a la Península Ibèrica i Balears i tan sols quatre citacions de *P. onocrotalus*: tres a Mallorca (on sembla que és més habitual) i una al País Valencià, les quals són ja recollides per Maluquer (1981); en concret son les següents:

- Un exemplar caçat a Alcúdia el dia de l'Ascensió de 1773.
- Dos exemplars (una parella) caçats a l'Albufera de València l'any 1856.
- Un exemplar capturat a Alcúdia dins la segona quinzena de juny de 1952.
- Quatre exemplars observats durant tres dies consecutius a l'Albufereta de Pollença pel març de 1955.

A totes aquestes dades hi podem afegir la captura d'un exemplar adult de *Pelecanus onocrotalus* a la bassa del mas Adrià, de Cassà de la Selva (gairebé en el límit del terme municipal d'aquesta població amb el de Llagostera). La data de captura, per bé que no ens és coneguda amb l'exactitud que voldríem, cal situar-la, com a més probable, dins del mes de setembre de 1977. Precisament és en aquest mes quan, segons Bernis, es produeixen més intensament els desplaçaments migratoris postnupcials d'aquesta espècie. Cal pensar doncs, que l'exemplar en qüestió, que devia trobar-se en migració, devia desviar-se, per un altre motiu, de les seves rutes habituals.

El pelicà caçat (el qual es troba naturalitzat en una casa particular de Llagostera) i segons referències dels ex-masovers del mas Adrià, semblava en perfectes condicions físiques, bé que en tot moment mostrà un caràcter marcadament confiat. Cal esmentar també l'aparent intenció del pelicà, abans d'ésser abatut, de capturar alguna de les cries d'ànec domèstic que nedaven a la bassa.

La captura d'aquest exemplar de *Pelecanus onocrotalus*, L. al pla de la Selva es converteix en la primera citació coneguda sobre la presència d'aquest ocell a Catalunya, i una de les escassíssimes observacions de l'espècie a la Península Ibèrica i Balears.

Fig. 1: Àrea de distribució de *Pelecanus onocrotalus*, L. al sud-est d'Europa, nord d'Àfrica i Pròxim Orient. En negre, localització de les colònies de cria; ratllat, zona d'hivernada. La línia discontinua limita l'àrea on és habitual l'espècie en migració (modificat de H. Heinzel et al., 1975).

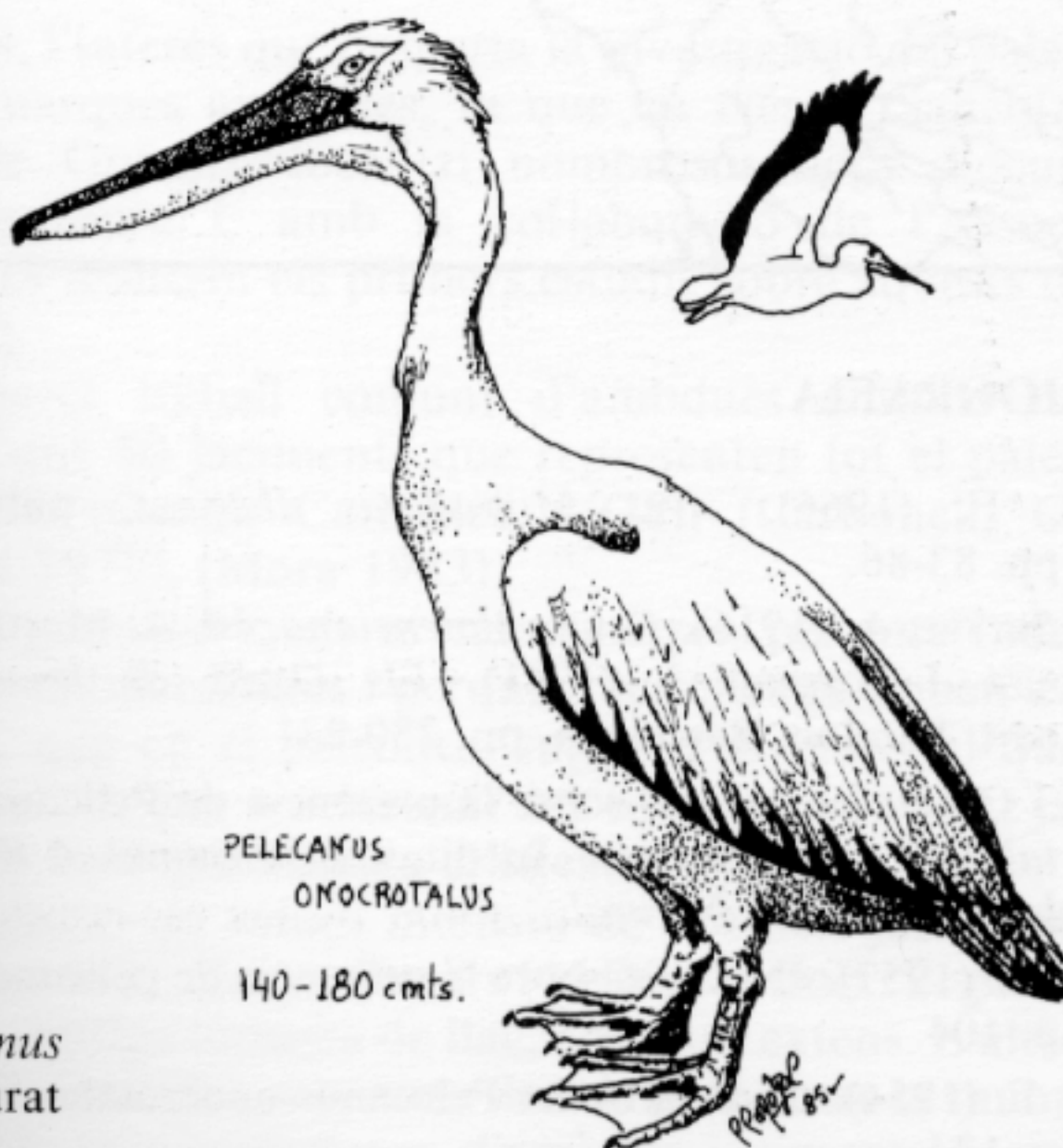
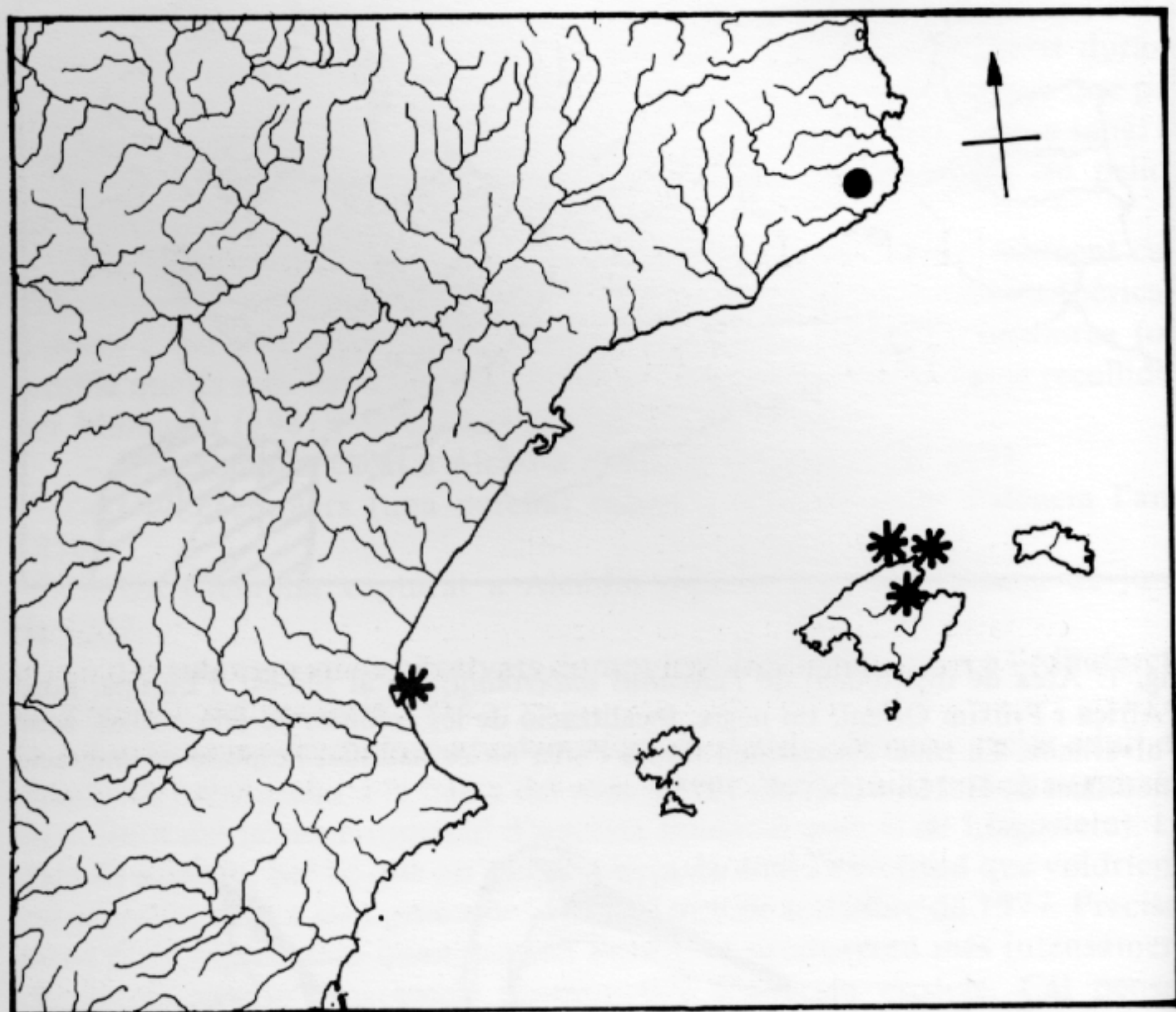

Fig. 2: Pelicà vulgar (*Pelecanus onocrotalus*, L.) com el capturat a Cassà de la Selva.

Fig. 3: Dades conegudes fins al moment sobre la presència de *Pelecanus onocrotalus*, L. a la Península Ibèrica i Balears: asterisc = dades anteriors bibliogràfiques; rodoneja = nova citació a Cassà de la Selva.

BIBLIOGRAFIA

- BERNIS, F. (1966). *Aves Migradoras Ibéricas*, publ. de la SEO, Madrid, pp. 83-86.
- BOSCÀ SEYTRE, A. (1916). *Fauna Valenciana*, ed. A. Martín, Barcelona, p. 99.
- MALUQUER i SOSTRES, J. (1981). *Els Ocells de les Terres Catalanes*, 3^a ed., edit, Barcino, Barcelona, pp. 230-231.
- MOTJÉ i COSTA, Ll. «Notes sobre la presència de Pelicans vulgars (*Pelecanus onocrotalus*, L.) a Catalunya», inèdit, article tramès al *Butlletí de la Institució Catalana d'Història Natural*.
- OLIVER, L. (1957). «Noticias sobre la presencia de pelicanos en Mallorca», *Balearica* I, p. 104.
- TRAVÉ, F. (1954). *Captura de un Pelecanus onocrotalus en Mallorca*, *Ardeola*, vol. 1, p. 124.